

Biblická štruktúra cirkvi – starší a diakoni

- rozdielne postavenie alebo rozdielne služby?

V tomto článku píšeme o rozdielnych službách v cirkvi. Uprednostňujeme v ňom formuláciu „rozdielne služby“ (ako v 1 Kor 12:5) pred vyjadrením „rozdielne postavenie“. Kristus nás volá k službe v cirkvi – nie k dosiahnutiu určitého postavenia. Potom, čo sa dotkneme niektorých zásad, ktoré súvisia s touto témou, v skratke opíšeme štruktúru cirkvi v dobe Nového zákona a porovnáme ju so situáciou v dnešných kresťanských skupinách. Nakoniec odôvodníme, prečo nemáme jedného pastora a prečo sme sa vrátili k štruktúre spoločenstiev Nového zákona. V závere vysvetlíme často zneužívané biblické pasáže k tejto téme.

Obsah

- 1 Všetci kresťania sú bratia a sestry
- 2 Štruktúra cirkvi v dobe Nového zákona
 - 2.1 Starší
 - 2.2 Diakoni
- 3 Štruktúra cirkvi v poapoštolskej dobe
- 4 Rímskokatolícka štruktúra cirkvi
- 5 Najčastejšia štruktúra cirkvi v protestantských a slobodných cirkvách
- 6 Zhrnutie
- 7. Dodatok – pasáže používané k ospravedlneniu dnes bežnej štruktúry v denomináciách

⚓ 1 Všetci kresťania sú bratia a sestry

Ježiš je hlavou cirkvi, má priamy vzťah s každým kresťanom bez ďalších prostredníkov.

Lebo jeden je Boh a jeden prostredník medzi Bohom a ľuďmi – človek Kristus Ježiš.
(1. Timotejovi 2:5)

Všetci kresťania sú si navzájom bratmi a sestrami a spoločne sa starajú o cirkev – každý s darmi, ktoré dostal.

Boh telo vyvážil tak, že slabšiemu údu dal väčšiu česť, aby nebola v tele roztržka, ale aby sa údy rovnako starali jeden o druhý. (1. Korinským 12:24–25)

Vy sa nedávajte volať Rabbi, lebo len jeden je váš Učiteľ, vy všetci ste bratia. Ani Otcom nevolajte nikoho na zemi, lebo len jeden je váš Otec, ten nebeský. Ani sa nedávajte volať Učiteľmi, lebo len jediný je váš Učiteľ, Kristus. Kto je medzi vami najväčší, bude vaším služobníkom. Kto sa povyšuje, bude ponížený, a kto sa ponízuje, bude povýšený. (Matúš 23:8–12)

Medzi kresťanmi sú rozdiely v skúsenostiach, v poznaní Boha a znalosti Jeho slova, v poslušnosti voči Bohu a podobne. Mali by sme si byť týchto rozdielov vedomí, ale nikdy by sme ich nemali považovať za zásadné.

Nemôžeme rozdeľovať kresťanov do dvoch skupín – na tých, ktorí sú schopní zjavovať Božiu vôľu a na ostatných, ktorí ich len nasledujú (napr. „duchovní“ a „laici“).

✚ 2 Štruktúra cirkvi v dobe Nového zákona

✚ 2.1 Starší

Apoštolí mali vo zvyku ustanovovať starších, ako to čítame v Skutkoch apoštolov:

A keď im po jednotlivých cirkvách ustanovili starších, modlili sa a postili a odporúčali ich Pánovi, v ktorého uverili. (Skutky 14:23)

Starší (grécky v jednotnom čísle = **presbyteros**) sú kresťania, ktorí boli kvôli svojej dospelosti vo viere a poslušnosti rešpektovaní spoločenstvami kresťanov, o ktoré sa starali. V Novom zákone sú tiež nazývaní **biskupmi/ dozorcami** (gr. biskup/dozorca = **episkopos**) a **pastiermi** cirkvi (gr. pastier = **poimenes**).

Z Milétu poslal (Pavol) do Efezu a zavolať si starších cirkvi. (Skutky 20:17)

A povedal im okrem iného:

A tak tedy majte na seba pozor i na celé stádo, v ktorom vás ustanovil Svätý Duch za dozorcov, aby ste pásli cirkev Božiu, ktorú si dobyl vlastnou krvou. (Skutky 20:28, preklad prof. Roháčka)

„Starší“ zmienení vo verši 17 sú vo verši 28 nazvaní „dozorcami“. Ich úlohou je byť „pastiermi Božej cirkvi“. Zámena termínov „starší“ a „dozorca“ ukazuje, že neopisujú rôzne úrovne hierarchie. Opisujú tie isté úlohy z iných uhlov pohľadu. Väčšina slovenských prekladov Nového zákona prekladá slovo „episkopos“ ako „biskup“, avšak grécke „episkopos“ znamená jednoducho dozorca, správca alebo strážca a jeho význam je vzdialený od takzvaných biskupov v chápaní dnešnej doby. Vedenie spoločenstva v určitom meste jednou osobou sa presadilo až v neskorších storočiach. V čase apoštolov boli spoločenstvá vedené kolektívom starších.

Dozorcovia/ starší sú oslovení v množnom čísle napr. v liste Filipským 1:1 a v 1. liste Petra 5:1-5.

Pavel a Timoteus, sluhovia Ježiša Krista, všetkým svätým v Kristu Ježišovi, ktorí sú vo Filipách s dozorcami a diakonmi. (Filipským 1:1, preklad prof. Roháčka)

Starších, čo sú medzi vami, prosím ako spolustarší a svedok Kristových utrpení, ale aj účastník jeho slávy, ktorá sa má v budúcnosti zjaviť: Paste Božie stádo, ktoré je u vás; starajte sa oň nie z prinútenia, ale dobrovoľne, podľa Božej vôle, nie pre mrzký zisk, ale ochotne; nie ako páni nad dedičným podielom, ale ako vzor stáda. A keď sa zjaví Najvyšší pastier, dostanete nevädnucci veniec slávy. Podobne vy, mladší, podriadujte sa starším. (1. list Petrov 5:1-5)

V Skutkoch 14:23 a v liste Títovi 1:5 vidíme ustanovenie viacerých starších:

A keď im po jednotlivých cirkvách ustanovili starších, modlili sa a postili a odporúčali ich

Pánovi, v ktorého uverili. (Skutky 14:23)

Na to som ťa nechal na Kréte, aby si usporiadal, čo ešte treba, a po mestách ustanovil starších, ako som ti prikázal. (Títovi 1:5)

Ustanovenie viacerých starších bolo určitou ochranou. Ak by jeden zo starších zišiel na scestie, mal byť ostatnými pokarhaný a navrátený na správnu cestu.

A tak tedy majte na seba pozor i na celé stádo, v ktorom vás ustanovil Svätý Duch za dozorcov, aby ste pásli cirkev Božiu, ktorú si dobyl vlastnou krvou. ... Ba aj z vás samých povstanú mužovia, ktorí budú hovoriť prevrátené veci, aby tiahli učeníkov za sebou. (Skutky 20:28.30, preklad prof. Roháčka)

Viacerí starší boli tiež ochranou pred tým, aby jedna osoba nezískala vyvýšené postavenie. Jeden taký prípad je kritizovaný v 3. Jánovom liste:

Niečo som už cirkvi písal, ale Diotrefes, ktorý si rád ako prvý medzi nimi počína, nás neprijíma. (3. list Jánov 9)

Kolektívne vedenie cirkvi, tak ako je opísané vyššie, neznamená, že starší majú vo všetkom rozhodovať sami. V Matúšovi 18:15-18 Ježiš ukazuje, že najdôležitejšie rozhodnutia majú byť učené celou cirkvou:

Keď sa tvoj brat prehreší proti tebe, choď a napomeň ho medzi štyrmi očami. Ak ťa počúvne, získal si svojho brata. Ak ťa nepočúvne, priber si ešte jedného alebo dvoch, aby bola každá výpoveď potvrdená ústami dvoch alebo troch svedkov. Keby ani ich nepočúval, povedz to cirkvi. A keby ani cirkev nechcel poslúchnuť, nech ti je ako pohan a mýtnik. Veru, hovorím vám: Čo zviažete na zemi, bude zviazané v nebi, a čo rozviažete na zemi, bude rozviazané v nebi. (Matúš 18:15-18)

Čo teda, bratia? Keď sa zídete, každý niečo má: dar chválospevu, náuky, zjavenia, jazykov, vysvetľovania; všetko nech je na budovanie... Proroci nech hovoria dvaja alebo traja a ostatní nech posudzujú. Ak by dostal zjavenie iný zo sediacich, prvý nech mlčí. Lebo jeden po druhom môžete všetci prorokovať, aby sa všetci poučili a všetci povzbudili. (1. Korintským 14:26,29-31)

Milovaní, veľmi som sa usiloval napísať vám o našej spoločnej spáse; a pokladám za nevyhnutné písať vám a napomenúť vás, aby ste zápasili za vieru, raz navždy odovzdanú svätým. (Júdov list 3)

Každý kresťan je zodpovedný za učenie a rozhodovanie cirkvi, ktorá je Kristovým telom. Starší by nemal zastupovať úlohu tela, ale starať sa o jeho zdravie.

✚ 2.2 Diakoni

V liste Filipským 1:1 sa popri dozorcoch spomínajú diakoni. Slovo diakon znamená "služobník" alebo "pomocník". O službe diakonov čítame napr. v Skutkoch 6:1-6.

V tých dňoch, keď počet učeníkov rástol, Helenisti začali šomrať na Hebrejov, že pri

každodennom obsluhovaní zanedbávajú ich vdovy. (Skutky 6:1; „obsluhovanie“ doslovne „denná služba“ = gr. diakonia)

Preto Dvanásti zvolali zhromaždenie učeníkov a povedali: „Nie je správne, aby sme my zanedbávali Božie slovo a obsluhovali pri stoloch.“ (Skutky 6:2; „obsluhovať“ = gr. diakonein)

Otázkou tu bolo, ako nezanedbávať pridelovanie jedla vdovám. Apoštolovia ustanovili sedem učeníkov, ktorí sa tejto úlohy zhostili. Na tomto mieste nie sú nazvaní diakonmi, ale slovo diakon, uvedené vo Filipským 1:1 a v 1. Timotejovi 3:8 súvisí pravdepodobne tiež so službou organizovania a rozdeľovania hmotných potrieb.

✠ 3 Štruktúra cirkvi v poapoštolskej dobe

Po smrti apoštolov Petra a Pavla sa situácia zásadne nezmenila. Môžeme to pozorovať z listu, ktorý napísala cirkev kresťanov v Ríme kresťanom v Korinte okolo r. 70 po Kr. Tento list je známy pod názvom Prvý list Klementov. Nie je súčasťou Nového zákona, citujeme ho len ako historický dokument. Hlavnou témou listu je správna úcta k starším. Čítame tam:

Lebo nebudeme mať len malý hriech, ak odoberieme biskupskú hodnosť (gr. episkopeia) tým, ktorí bezúhonne a sväto prinášali dary. Blahoslavení sú starší (gr. presbyteroi), ktorí prv zomreli a ktorí došli ku koncu, bohatému a dokonalému svojím ovocím. Lebo tí sa už nemusia báť, že ich niekto zosadí z miesta, ktoré im patrilo. Lebo vidíme, že niektorí z vás, aj keď si dobre počínali, boli odstránení zo služby, ktorú konali s ctou a bez úhony. (Prvý Klemensov list Korintským Kap. 44:4-6) [1]

Čítame tu o presbyteroch (starších), ktorí plnili úlohu episkopov (dozorcov/správco). Tiež sú tu grécke výrazy “episkopeia” (správcovstvo) a “presbyteroi” (starší) použité zameniteľne a nečítame nič o jednom vedúcom. Môžeme tak vidieť, že novozákonná štruktúra cirkvi, ako je opísaná vyššie, sa nezmenila ani krátko po smrti apoštolov. Apoštolovia neustanovili jedného vodcu nad miestnou cirkvou, ani keď vedeli, že čoskoro opustia tento svet. Ako sme videli, neurobil to ani apoštol Pavol pred odchodom z Efezu, hoci si bol vedomý toho, že niektorí môžu odpadnúť od viery. Povedal len:

A teraz vás odporúčam Bohu a slovu jeho milosti, ono má moc budovať a dať dedičstvo medzi všetkými povolanými. (Skutky 20:32)

Na začiatku druhého storočia nastal výrazný posun. Takmer vo všetkých kresťanských spoločenstvách v Malej Ázii a sýrskej Antiochii sa stal jeden “episkopos” (dozorca – predtým synonymum pre staršieho) vedúcim nad zborom starších (presbyterov), zodpovedným za poriadok v cirkvi. Čítame o tom v listoch Ignáca z Antiochie, napísaných niekedy medzi rokmi 107-117 po Kr. Ignác nepíše nič o tom, že by tieto osoby ustanovili apoštolovia. A ani nič nenasvedčuje tomu, že by postavenie episkopa nad staršími vzišlo z vôle apoštolov. Ignác si predstavoval úlohu episkopa v cirkvi takto:

Všetci nasledujte biskupa ako Ježiš Kristus Otca, a presbyterium ako apoštolov. A diakonov si uctite ako Božie prikázanie. Bez biskupa nech nikto nerobí nič z cirkevných vecí. Len tá Večera Pánova je správna, ktorú prisluguje biskup, alebo komu on dovolil. Kde sa objaví biskup, tam nech je i celok cirkvi. Kde je Kristus Ježiš, tam je všeobecná cirkev. Bez biskupa nie je dovolené ani krstiť, ani Večeru Pánovu prisluguovať. Čo on schváli, to je milé aj Bohu, aby tak všetko, čo sa vykonáva, bolo určité a spoľahlivé. Ďalej rozumné je byť striedmym

a obrátiť sa v pokání k Bohu, dokiaľ ešte máme čas. Pekné je poznať Boha a biskupa. Kto si uctí biskupa, toho uctí Boh. Diabli slúži, kto koná niečo bez vedomia biskupa. (Ignác z Antiochie. List Smyrnenským Kap. 8:1-9:1) [2]

Ignácovo zdôrazňovanie jedinej zodpovednej osoby v miestnej cirkvi je Novému zákonu cudzie.

✠ 4 Rímskokatolícka štruktúra cirkvi

V dokumentoch Druhého Vatikánskeho koncilu (1965) čítame:

... Úloha autenticky vysvetľovať Božie slovo, písané alebo ústne podané, bola zverená jedine živému Učiteľskému úradu Cirkvi, ktorý vykonáva svoju autoritu v mene Ježiša Krista. Tento učiteľský úrad však nie je nad Božím slovom, ale mu slúži, lebo učí iba to, čo bolo odovzdané, lebo z Božieho poverenia a pomocou Ducha Svätého nábožne počúva, sväto zachováva a verne vykladá, a z tohto jediného pokladu viery čerpá všetko, čo predkladá veriť ako zjavené Bohom. ... (Dei Verbum. Dogmatická konštitúcia o Božom zjavení [online]. Druhá kapitola: Odovzdávanie Božieho zjavenia, [bod] 10. Dokumenty II. Vatikánskeho koncilu [r. 1962-1965]) [3]

Prakticky to znamená, že človek potrebuje k chápaniu Biblie určitý kľúč, ktorým je podľa Rímskokatolíckej cirkvi duchovenstvo – biskupi, reprezentovaní v miestnych cirkvách kňazmi.

Apoštol Ján napísal vo svojom prvom liste všetkým kresťanom:

Toto som vám napísal o tých, čo vás zvädzajú. A pomazanie, ktoré ste od neho dostali, ostáva vo vás a nepotrebuje, aby vás niekto poučal. Ale ako jeho pomazanie vás pouča o všetkom – a je pravdivé, nie je lžou – teda ako vás poučilo, ostávate v ňom. (1. list Jánov 2:26-27)

Kľúčom k porozumeniu Svätých Písem je teda Duch Svätý prítomný vo všetkých kresťanoch. On je tým „pomazaním“.

V rímskokatolíckej cirkvi je autorita biskupa často prirovnávaná k autorite apoštolov. Avšak, autorita apoštolov bola jedinečná, daná skutočnosťou, že boli očitými svedkami Ježišovho života a vzkriesenia. Sám Ježiš ich poveril k tomu, aby položili základy cirkvi. Ich autorita sa nemala stať úradom, ktorý by sa mal ďalej odovzdávať.

Teda už nie ste cudzinci ani prišelci, ale ste spoluobčania svätých a patríte do Božej rodiny. Ste postavení na základe apoštolov a prorokov, hlavným uholným kameňom je sám Kristus Ježiš. (Efezským 2:19-20)

Apoštol Pavol svoje apoštolstvo spájal s tým, že videl Ježiša:

Nie som slobodný? Nie som apoštol? Vari som nevidel Ježiša, nášho Pána? A vy nie ste moje dielo v Pánovi? (1. Korintským 9:1; viď tiež kontext)

⚓ 5 Najčastejšia štruktúra cirkvi v protestantských a slobodných cirkvách

Protestantské a slobodné cirkvi odmietajú rímskokatolícku náuku o učiteľskom úrade biskupa. Na druhej strane ale vidia potrebu jedného pastora nad ostatnými staršími. Pastor sa ujíma úlohy kázania v cirkvi a má posledné slovo v dôležitých rozhodnutiach. Ako dôvod sa udáva príklad Timoteja a Títa, Pavlových spolupracovníkov, ktorí mali v Efeze a na Kréte výnimočné poslanie (1. Timotejovi 1:3; Títovi 1:5). Toto odôvodnenie ale neberie do úvahy, že Pavol poveril svojich spolupracovníkov, aby dokončili jeho apoštolskú prácu tam, kde nemohol byť naďalej osobne prítomný. Timotej ani Títus nezostali v spomenutých cirkvách nastálo a po ich odchode sa z ich úlohy nestal zástupný úrad.

Tiež Hieroným, jeden z tzv. cirkevných otcov štvrtého storočia, nepovažoval vedenie cirkvi jediným biskupom za Božiu vôľu, ale za neskorší zvyk cirkvi. Napísal:

Prv než vnuknutím diabla vznikli, v náboženstve roztržky, cirkvi boli spravované spoločnou radou presbyterov, ale keď jeden každý z tých, ktorých pokrstil, považoval za svojich, nie Kristových, bolo rozhodnuté, aby jeden zo zvolených presbyterov bol ostatným predstavený, ktorému by náležala všetka starostlivosť o cirkev a že tak odstránia semená roztržok ... Ako starší vedia, že oni sú z obyčaje cirkvi podriadení tomu, ktorý im bol predstavený, tak nech i biskupi vedia, že viac zo zvyku, než zo skutočného nariadenia Pána sú nadriadení presbyterov a že sú povinní s nimi spoločne cirkev spravovať. (Hieroným. Výklad k epištole Pavlova Títovi 1:5 [online]. XVIII. kapitola, [bod] 14. II. Helvétske vierovyznanie) [4]

Zaviesť ľudský „zvyk“ však nie je duchovné riešenie problému.

⚓ 6 Zhrnutie

Žiadny človek nie je neomylný. Každý kresťan niekedy potrebuje byť usmernený druhými. Každý kresťan má rásť v nesení zodpovednosti. Z Biblie nevidíme, žeby Boh viedol k ustanoveniu jedného vedúceho nad cirkvou alebo nad miestnym spoločenstvom kresťanov.

Starší pomáhajú cirkvi držať sa pravdy v učení a v živote. Ich autorita nemá spočívať v titule, ale v poslušnosti, v kresťanských cnostiach, skúsenosti a schopnosti učiť. Starší môžu byť cirkvou buď zvolení alebo prirodzene uznávaní vďaka svojmu dobrému príkladu a vytrvalosti. Pre zvolenie starších hlasovaním nenachádzame v Biblii žiadny príklad.

Naše spoločenstvo, na rozdiel od mnohých spoločenstiev Nového zákona, nezaložili misionári, ktorí by ustanovili starších. Rastíme postupne, dobre sa poznáme a poznáme aj svojich starších. Vzťahuje sa na nich všetko, čo sme o službe starších napísali. Nie sú však jedinými, ktorí medzi nami učia. Vzájomne sa s nimi delíme o naše životy. Rovnako tak ako všetci ostatní, aj oni vyznávajú svoje hriechy ktorémukolvek bratovi a sestre a potrebujú povzbudenie i napomenutie. Chodia do práce a zarábajú si na živobytie.

Nemali by sme sa stretávať k účasti na programe, ale k zdieľaniu sa. Nie je ťažké zúčastniť sa stretnutia, kde niekto pripraví program. Stálym programom sa však nenaučíme niesť zodpovednosť. Práve ochladnutie bratskej lásky a nedostatok nesenia zodpovednosti jeden za druhého viedlo k vývoju hierarchickej štruktúry cirkvi. Milovať druhých znamená mať aktívnu účasť na spoločenstve. Apoštol Pavol k tomu často povzbudzuje:

Ja som o vás, bratia moji, presvedčený, že aj vy ste plní dobroty, naplnení všetkým poznaním, takže sa môžete aj vzájomne napomínať. (Rimanom 15:14)

Bratia, keby aj niekoho pristihli pri nejakom poklesku, vy, ktorí ste duchovní, napravte ho v duchu miernosti; a daj si pozor, aby si aj ty neupadol do pokušenia. (Galatským 6:1)

Ale ak budú všetci prorokovať a príde nejaký neveriaci alebo jednoduchý človek, všetci ho usvedčia, všetci ho posúdia, vyjdú najavo tajnosti jeho srdca, a tak padne na tvár, bude sa klaňať Bohu a vyzná: „Naozaj je Boh medzi vami!“ (1. Korinským 14:24-25)

Zodpovednosti sa učíme každý deň, keď zotrávame v pokore, v ktorej načúvame druhým – starším, ale aj mladším bratom a sestrám (1. Petrov 5:5). Spoločne budujeme jednotu, ktorá nie je riadená ľuďmi zhora, ale ktorá vychádza z našich srdc. Len takáto jednota môže byť svedectvom pre svet.

7. Dodatok - pasáže používané k ospravedlneniu dnes bežnej štruktúry v denomináciách

V Novom zákone sú dve miesta, kde je slovo „dozorca“ (gr. episkopos) napísané v jednotnom čísle. Sú v 1. liste Timotejovi 3:2 a v liste Títovi 1:7:

Ale biskup musí byť bez úhony, muž jednej ženy, triezvy, rozvážny, slušný, pohostinný, schopný učiť... (1. Timotejovi 3:2)

Na to som ťa nechal na Kréte, aby si usporiadal, čo ešte treba, a po mestách ustanovil starších, ako som ti prikázal; nech je každý z nich bez úhony, muž jednej ženy, má mať veriace deti, ktoré nemožno obviňovať z neviazanosti a neposlušnosti. Lebo biskup ako Boží správca musí byť bez úhony, nie pyšný, hnevľivý, pijan, bitkár, ani žiadostivý mrzkého zisku... (Títovi 1:5-7)

Niektorí ľudia na tieto verše poukazujú a chcú nimi dokázať, že už od počiatku bol v každej miestnej cirkvi len jeden dozorca, čo by potom znamenalo, že prax ustanovenia jedného vodcu v dnešných spoločenstvách je založená na Biblii.

V liste Títovi 1:5 je však pre rovnaké osoby použité slovo starší v množnom čísle, čo predpokladá, že v jednej cirkvi bolo viac „dozorcov“. „Dozorcovia“ a „starší“ sú tu nazývaní zameniteľne. Pavol opisuje, aké predpoklady musí mať taký „dozorca“ spĺňať. Nechce tým však povedať, že v spoločenstve má byť len jeden. Napr.: Keď sa povie, že vojak má byť verný, statočný, atď., nemyslí sa tým, že v armáde je len jeden.

V Židom 13 sú dvakrát spomenutí „predstavení/ vodcovia/ tí, ktorí vás vedú“. Vo verši 7 ide o apoštolov a starších, ktorí boli pri počiatkoch cirkvi. Vo verši 17 o starších z doby, kedy list vznikol. Jedná sa len o iný názov pre službu starších, čo potvrdzuje, že prví kresťania nemali medzi sebou postavenie s vyhranenými oficiálnymi titulmi.

O Jakubovi, Ježišom príbuznom, sa často hovorí ako o vedúcom jeruzalemskej cirkvi. Dôvodom je, že jeho meno je zvlášť spomenuté na niekoľkých miestach Nového zákona (napr. v Skutkoch 12:17 a 21:18). Jakub tiež prehovoril ako posledný na takzvanom apoštolskom koncile (Skutky 15). Bez pochyb mal medzi prvými kresťanmi veľkú autoritu. Jeho poslušnosť a hlboké pochopenie Ježišovho učenia sú zjavné z jeho listu. Dokonca aj nekresťania o ňom hovorili ako o „Jakubovi spravodlivom“. Je však obrovský rozdiel medzi bratom, ktorý je uznávaný kvôli svojej odovzdanosti a medzi jediným vedúcim cirkvi. Takéto postavenie v

prvotnej cirkvi neexistovalo. Ako sme už spomenuli, Ján tvrdo kritizuje túžbu byť prvým (3. list Jánov).

Súvisiace témy

- [Cirkev v dobe Nového zákona](#)

Pokiaľ máte myšlienky alebo otázky k tomuto textu, budeme radi, keď nám napíšete.

Vaša e-mailová adresa

Vaša správa

Odosla?

Poznámky:

1. In: Spisy apoštolských otcov. Preložil Karol Gábriš. [2.] dopl. a upr. vyd. Bratislava: EBF UK, 2004, s. 54. ISBN 978-80-88827-30-6
2. In: Spisy apoštolských otcov. Preložil Karol Gábriš. [2.] dopl. a upr. vyd. Bratislava: EBF UK, 2004, s. 94-95. ISBN 978-80-88827-30-6
3. [cit. 2017-03-03]. Dostupné na internete: <https://dkc.kbs.sk/>
4. [cit. 2017-03-03]. Dostupné na internete: <http://reformata.sk/mutat/607/>

© 2021 www.krestania.info - Všetky práva vyhradené.

Uvedené biblické pasáže sú prevzaté z prekladov: Preklad prof. Jozefa Roháčka © 1936 - 1969, Evanjelický preklad © 1995 - podľa prekladu redakčnej komisie Slovenskej evanjelickej cirkvi a.v. v SR a Katolícky preklad © 1968 Slovenský ústav sv. Cyrila a Metoda, Rím, b. t. 1968.

Články zverejnené na týchto webových stránkach alebo ich časti môžu byť použité v nezmenenej forme pre súkromné účely. Publikovanie alebo použitie týchto dokumentov v akejkoľvek inej forme alebo pre akýkoľvek iný účel podlieha nášmu súhlasu.

Webová stránka môže obsahovať odkazy na internetové stránky tretej strany. Ich zverejnenie neznamená, že ich obsah schvaľujeme, prijímame alebo s ním súhlasíme.